

כאשר מתבונן כמה אנחנו קטנים מלראות את התמונה המלאה, מתחילים להבין מדוע לא מבינים...!!!

מעלה על דעתו לראות כאן מעשה של חסד. אולם רבי עקיבא בגודל חכמתו ואמונתו בה' הבין, שכל זה הוא רק מחמת שנראה לעין כל רק חלק מהסיבוב שמסבב הקב"ה במעשה זה, שהרי כלל גדול הוא "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", וא"כ בודאי שצריך להאמין באמונה שלימה שיש המשך ותכלית לסיפור זה שאז יגמר הכל לטובה, ואכן כך היה שבאו גייסים לעיר בלילה והוא ניצל מהם ע"י שכבה הנר ונטרפו התרנגול והחמור.

בספר שער בת רבים הביא בשם המפרשים רמז נאה בפסוק (קהלת ט, יז) דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים והכוונה 'דברי חכמים' שאמרו שחייב אדם לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד 'בנחת נשמעים', נח"ת נוטריקון נר חמור תרנגול, שמהם הוכיח רבי עקיבא דבר זה.

« להסתכל על כל התמונה!!! »

ובספר 'אלה הדברים' כותב על כך בזה"ל: "אבל צריך להוסיף על זה שני דברים, א', רק כאשר בעיצומה של הצרה אדם מאמין באמונה שלימה שרק טוב יצא מזה כי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, או אז יצא מזה באמת דבר טוב ולא אחרת."

"שנית, נמחיש את הדבר לאחד שרואה דרך חור המנעול של הדלת "עט כותבת" והוא סבור שבודאי העט כותבת לבד, אך כל זה משום שאינו רואה את שלימות התמונה והוא רואה רק חלקיק של תמונה, אבל כאשר תפתח הדלת הוא יראה מיד את התמונה כולה ויבחין באיש היושב ליד השולחן וביד עט וכותב, ורק אדם שיוודע בזמן שרואה את העט הכותבת כי יש לראות תמונה שלימה כדי לתת איבחון מדוייק לנעשה מאחורי הדלת, כך הוא יכול להיות בטוח שאין כאן דבר משונה ומוזר."

"זה מה שאומר נעים זמירות ישראל (תהלים לב, י) רְבִים מְכַאוֹבִים לְרָשָׁע וְהַבוֹטָח בֵּה' חֶסֶד יִסּוּבְּנֹו", כלומר, רק הרשע שאינו בוטח בה' שישבב את הכל לטובה הרי ע"ז הוא גם מעכב את ישועת ה', כי הוא רואה רק חצי תמונה ולכן "רבים מכאובים לרשע", אבל הבוטח בה' ויודע שכל הצרה הזאת אינה אלא חציה של תמונה אך התמונה כולה שונה לגמרי והיא בודאי מראה דבר טוב, בסופו של דבר ואצלו "חסד יסובבנהו" וכשיגמר הסיבוב מגלה שהכל היה לטובה וע"י אמונה זו נעשו לו באמת נסים ונפלאות."

וכתב האורחות צדיקים (שער השמחה) וז"ל: "וכן כשיש לאדם שום יסורים ישמח גם כן, וכן אמרו חכמים (ב"מ פה.) חביבים יסורים, ועוד אמרו חכמים (תענית ח.) כל השמח ביסורים מביא ישועה לעולם. וירגיל פיו לומר 'גם זו לטובה' (תענית כא.) או 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:), כי יש כמה רעות אשר סופן טובות. וכן דרשו רבותינו על מקרא זה (ישעיה כא, א) אוֹדֶךָ ה' כִּי אֲנַפְתָּ בִּי יֵשֶׁב אֶפְךָ וְתִנַּחַמְנִי."

"משל לשני בני אדם שהלכו לעבור בספינה, והאחד ישב לו קוץ ברגליו, עד שלא היה לילך בספינה, וחבירו נכנס בספינה לעבור, התחיל זה לקלל את יומו, לימים שמע שנטבעה הספינה ומתו האנשים אשר בה, אז התחיל זה לשבח לבורא יתברך, כי ראה שהיתה זאת כדי להחיותו (נה

« האם מצות 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה' שווה לכל אדם?!

כתוב בפרשה וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עֲלֵיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נִתְּנָה לְפָנֶיךָ (דברים ל, א), והקשה האור החיים הק' בזה"ל: "צריך לדעת למה הוצרך התורה לומר, כל הדברים האלה, ולא הספיק לומר 'כי יבאו עליך הברכה והקללה אשר נתתי לפניך'. ואולי שיכוין על דרך אומרים ז"ל במסכת ברכות (נה.) 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', והעמידהו בגמרא (שם ס:), לקבל הרעה בשמחה כדרך ששמח על הטובה, והוא אמרו וְהָיָה, שהוא לשון שמחה, כי יבאו עֲלֵיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, תקבלם בשמחה, בהשוואה יחד, הברכה והקללה. ואם היה אומר, 'כי יבאו עליך הברכה והקללה אשר נתתי לפניך', היה נשמע הכתוב על זה הדרך, 'והיה' שהוא השמחה, 'כי יבאו עליך הברכה', 'והקללה' נמשכת עם מאמר 'אשר נתתי לפניך' שלאחריה, ולא הייתי יודע שחוזר מאמר והיה, גם על הקללה (-כלומר, אבל עתה שאמר 'כל הדברים האלה', שכולל בזה גם את הברכה וגם את הקללה. נמצא שוהיה קאי על שניהם, ואחר שכללם יחד הוסיף לפרש שכונתו לקללה ולברכה), "עכ"ל.

לכאורה צריכין להבין, הרי כלל ידוע הוא בהנהגותיו של הקב"ה עם בראוי שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, (ע"ז ג.) דהיינו שאין הקב"ה מעמיד את האדם בנסיון אשר לא יוכל לעמוד באותו נסיון, וכל נסיון אינו אלא לפי כוחותיו של המנסה, מה שנחשב לצדיק אחד כנסיון שחובה עליו לעמוד בו, נחשב לגבי האחר כנסיון שהוא למעלה מכוחותיו. וא"כ האיך יתכן שהקב"ה דורש מאדם רגיל לעמוד במדריגה של לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה.

אלא צריך לומר, מדחייבוהו חז"ל הרי שכל אחד אכן יכול להגיע למדריגה זו, וזה ע"י אמונה בהקב"ה דכל מאי דעביד רחמנא הוא לטב עביד.

כדי להמחיש דבר זה ביתר שאת, נביא את מאמר הגמרא (ברכות דף ס:): "אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד, כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא (-ר' עקיבא היה מהלך בדרך), מטא להאיא מתא (- הגיע לעיר אחת) בעא אושפיזא לא יהבי ליה (-ביקש מקום לינה ולא נתנו לו), אמר 'כל דעביד רחמנא לטב', אזיל ובת בדברא (-הלך ולן במדבר) והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא (-היה אתו תרנגול חמור ונר), אתא זיקא כבייה לשרגא (-באה רוח וכיבתה את הנר) אתא שונרא אכליה לתרנגולא (-בא חתול ואכל את התרנגול) אתא אריה אכליה לחמרא (-באה אריה וטרף את החמור), אמר כל דעביד רחמנא לטב, ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא (-באותו לילה בא גייס וכבשו את העיר), אמר להו ר' עקיבא לאו אמרי לכו (-האם לא אמרתי לכם) כל מה שעשה הקב"ה הוא הכל לטובה", כי אם היה הנר דולק והחמור והתרנגול צועקים כי אז היה גם הוא נתפס.

והנה כאשר נתבונן בדבר זה נראה שבתחילה כאשר כבה הנר ונטרפו התרנגול והחמור, הרי נראה היה לכל בר דעת כי יש כאן מידת הדין והצרה היתה נראית גדולה, ועוד יותר מכך היאוש המוחלט, ובודאי שאיש לא היה

לא), לכן ישמח האדם ביסורים ובשאר נזקים שיהיו לו כי אינו יודע מה טובה עתידה להיות לו מהם, וכן עשה נחום איש גם זו (תענית כא.), "עכ"ל.

וכן מבואר מדברי הסמ"ג (עשה יז) שמנה במנין המצוות מצוה דאורייתא לצדק הדין על כל המאורע, ויחשוב כי הכל לטובתו, וכתב שהמקור לזה הוא מהפסוק (דברים ה, ה) וַיִּדְעַתְּ עִם לְבַבְךָ פִּי כְּאֲשֶׁר יִיָּסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ מִסֶּרְפֶּךָ, שכמו שכשאתם מייסר את בנו אין זה מתוך נקמה אלא לטובת הבן ולחנכו, כן הקב"ה מייסרך.

וממשיך בספר אלה הדברים, וכותב: "גילוי גדול זה שהכל היה לטובה יתגלה רק לעתיד לבוא, כי אז יראה לנו הקב"ה בפועל את כל סיבובי המעשים שהיו בעולם מראשיתם ועד תכליתם, וכמו שכתב הרמח"ל (בדעת תבונות סימן קע) 'והנה ביום הדין הגדול יפרוש האדון ב"ה את השמלה לעיני כל היצור, מכל מה שנעשה מיום ברוא אלוקים אדם על הארץ עד היום ההוא, ויראה יושר משפטו בכל מעשה ומעשה קטון וגדול'."

"זהו מה שמצינו בגמרא (פסחים ג.) 'אמר רבי אחא ב"ר חנינא לא בעולם הזה העולם הבא, העוה"ז על בשורות טובות אומר ברוך הטוב והמטיב ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת, לעולם הבא כולו הטוב והמטיב'."

"והנה בפשטות דברי הגמ' הוא שלעולם הבא יברכו הברכה של הטוב והמטיב בין על הטוב ובין על הרע. אך קשה, שהרע לעתיד לבא לא יהיה שום רעות בעולם, וממילא לא יהיה לנו הזדמנות לברך על הרע, ואם כן איך שייך לאמור שלעולם הבא כולו הטוב והמטיב."

"אמנם הצל"ח (שם) כ' בביאור דברי הגמ' וז"ל: 'שמעלין לא תצא הרעות, ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, אפילו הפורעניות שבאה על האדם אינו רעה, אבל לזכך אותו ולהכניע יצר הרע ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה וכו'. וזהו כוונת המאמר כאן, בעולם הזה אומר על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מדת הדין, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, פירושו, שיראה למפרע שכולו היה מדת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב", עכ"ד האלה הדברים.

« שתי דרגות באמונה!

בספה"ק שומר אמונים (דרוש הבטחון פ"ז) כתב בזה"ל: "הנה דע אחי כי מובא בספה"ק פתגמין קדישין בשם הבעש"ט הק', באריכות שם, כי בענין בטחון יש בחינת ג' גם זו לטובה' (תענית כא.) ויש בחינת 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:). ופירוש הוא הקדוש ז"ל החילוק, כי הבחינה 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד' הוא, שיאמין שמאתו ית"ש לא תצא הרעות ח"ו, ואך טוב וחסד יוצא מאתו, רק בהשתלשלות הטובה כשמגיע לעולמות התחתונים אז עומדים עליו מקטריגים ח"ו בסיבות עונותיו ומתהפך הצירוף ח"ו, אבל ממתנינים מן השמים על אמונתו של זה האיש, ואם מתחזק בבטחונו ואמונתו באלקיו שבוודאי מאתו לא תצא הרעות ובוודאי מתוך הרע יצמח ויתהווה לו אחר כך טובה - רק שעדיין אינה נגלית לו, אזי על ידי האמונה ובטחון ממתיק הדין ומתהפך מדת הדין למדת הרחמים, ויזכה האדם הלזה שיתהפכו לו הצרופים לטובה ויתגלה לו טובה וישועה ונחמה גדולה רבה ועצומה בעגלא ובזמן קריב, אבל מכלל הן אתה שומע לאו ח"ו."

"ובחינה זו של ג' גם זו לטובה' הוא יותר עמוק, שמאמין באמונה גדולה כל כך שהיסורים בעצם טובה גדולה, ולא היה שום רע מעולם. וכתוב שם שהוא דבר עמוק. ובאמת הוא דבר עמוק."

ומבאר בספר **בית דרך** (בראשית ב', מאמר כד אות ג) מעמיק בדבריו וכותב בזה"ל: "מדריגת 'כל דעביד רחמנא לטב' היינו, שמאמין שהכל לטובה ושמח ביסוריו ומודה לה' שנפרע ממנו בעוה"ז כדי להביאו לחיי העוה"ב, אבל כל זה מאחר ומבין שאין ברירה ומוכרחים היסורים, אבל אם היה ברירה בלא היסורים עדיף לו, אלא בהיותו מאמין שהיסורין הם לטובת האדם ואי אפשר בלעדם שמח בהם, וזה "לטב עביד", שמאמין שהתוצאה תהיה טובה."

"אמנם מדריגת ג' גם זו לטובה' הוא, שכלל אין לו שום רצון עצמי להיות בלי היסורים, אלא מאחר שמשמים רצו ביסורין, הרי הוא שמח בהם דוקא, ואינו מעדיף אפשרות אחרת, ואומר אם לפני הקב"ה נח כך, גם לי נח כך, ואפילו לא מתפלל לה' שיקח ממנו את יסוריו ושיתרצה בו בלי יסורים, כי אין לו שום רצון עצמי, רק רצון ה', וזו מדרגה גבוהה מאד מאד. "עכ"ל.

ועפ"ז אפשר לבאר, שכוונת התורה בניידים אהרן (ויקרא י, ג) הוא, שאהרן הכהן הגיע למדרגה גבוהה הזאת, שהיה מרגיש גזירת ה' לטוב בעצם, ולא היה לו שום צער, אלא אדרבא היה שמח כמו מי שמשגיג טובה גדולה, ולא היה צריך לאמר 'כל מאי דעביד רחמנא לטב הוא דעביד', אלא כיון שאמר לו משה הוא אֲשֶׁר דָּבַר ה' לְאִמֶּר בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ (שם) מיד 'יידום אהרן', קיבל עליו הדין בשמחה, שעל ידי בניו יתקדש שם שמים.

« הודאה על הצרה!!!

והנה אמרו רז"ל (ויקרא טז) על הכתוב זָבַח תֹּזְדֶּה יִכְבְּדֶנִּי (תהלים ג, כג), ר' הונא בשם ר' אחא יכבדנו אין כתיב כאן אלא 'יכבדנני' כבוד אחר כבוד.

הכתב סופר מסביר את דברי המדרש הללו (הובא בס' ילקוט לקח טוב, ויקרא ע"ג) בהקדם מאמר חז"ל (ברכות נד:): ארבעה צריכין להודות וכו', בדרך כלל רגילים המודים להודות רק על הנס שנעשה עמם ועל החלצותם מן הצרה, אולם אליבא דאמת צריכין הם להודות לא רק על ההצלה, אלא גם על היותם בצרה, כי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ואם כן בודאי היתה גם הצרה עצמה טובה עבורם, או משום שבאה כדי לעוררם שישבו מדרכם הרעה או על מנת שתבוא להם טובה על ידה, ואמרו חז"ל כשם שמברך על הטוב כך מברך על הרעה.

מעתה - ממשיך בעל הכתב סופר - כיון שיש להודות על הצרה, צריך המקריב קרבן תודה להביא את התודה לא רק על ההצלה אלא גם על הצרה שקדמה לה, ועל זה נאמר זובח תודה יכבדנני בנו"ן כפולה, להורות שיכבד את ה' בכפלים, כבוד אחר כבוד על הרע ועל הטוב, כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

על פי זה מתבאר היטב גם חלקו השני של הפסוק, וְשֶׁם דָּרַךְ אֶרְאֲנוּ בִישַׁע אֱלֹקִים, כי גם המאמין בלב שלם בשעה שהצרה באה שזו לטובתו, ומודה לה' ומברכו על הרעה, אולם בשלב זה עדיין אינו יודע בדרך כלל מה הטובה שתצמח לו מזה, אך מכיון שהוא מתנהג בדרך נעלה זו ומודה לה' על כל מידה ומידה שהוא מודד לו, מגלה ה' את עיניו עד שבעיניו יראה ובלבבו יבין איך צמחה טובה אמיתית מן הרעה המדומה.

נמצא אם כן שבזה שהוא מכבד את ה' על הדבר שלפי ראות עיניו היה רעה, הוא סולל לעצמו דרך שיראהו ה' בישועתו, שהרי הרעה עצמה היא טובה, וזהו מה שאמר הכתוב שבזה 'שיכבדנני' בכפלים, על הטובה ועל הרעה אזי היא 'שם' לעצמו 'דרך' המוליכה אותו לזה ש'אראני בישע אלקים', היינו שיראה איך שהאלקים - שהוא ביטוי למדת הדין, זה בעצמו הוא 'ישע'.

"... ואין דבר רע בא

מהקב"ה והכל הוא

לטובה, אפילו

הפורעניות שבאה על

האדם אינו רעה, אבל

לזכך אותו ולהכניע

יצר הרע ולטהר

הנשמה שיזכה

לעולם שכולו טוב,

אלא שהאדם בעולם

הזה אינו מבין הדבר

לאשורו ונדמה בעיניו

כאילו הוא רעה..."